LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 19, 01103 Vilnius, tel. +370 5 239 1001,
El. paštas zum@zum.lt, http://www.zum.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188675190

Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmams 2024-09-20 Nr. 2D-2361 (16.15 E)

Į 2024-08-28 Nr. 1D-I-4810

DĖL ATSAKYMO Į RAŠTĄ

Atsakydami į Jūsų raštą „Dėl informacijos pateikimo“ teikiame informaciją:

1. Dėl Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano (toliau – SP) investicinės paramos priemonių:

1.1. Dėl SP priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“:

1.1.1. Vadovaujantis kitų šalių geruoju patirtimi, pvz., Prancūzijos, bei siekiant skaidrumo, siūlome sukurti veiksmingą ūkių perdavimo sistemą (mechanizmą), kuria galėtų pasinaudoti jaunieji ūkininkai per šią paramos priemonę.

Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginiame plane (toliau – Strateginis planas) pagal priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ yra sudarytos galimybės jauniesiems ūkininkams kurtis: įsikūrimui skiriama dotacija (60 tūkst. Eur) ir esant poreikiui gali būti skiriama paskola (dotacijos ir paskolos bendra maksimali suma 100 tūkst. Eur). Lyginant su Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa (toliau – KPP), Strateginiame plane numatytos dar palankesnės paramos gavimo sąlygos jauniesiems ūkininkams: dotacijos suma projektui padidinta nuo 40 tūkst. Eur iki 60 tūkst. Eur; numatytas papildomas finansavimas lengvatinėmis paskolomis; paraišką galima teikti ir jau deklaravusiems tiesiogines išmokas (svarbu, kad ūkis ir valda būtų įregistruoti ne anksčiau kaip prieš 24 mėn. iki paraiškos pateikimo). Jaunųjų ūkininkų įsikūrimui parama mokama išmokos forma – nėra tinkamų ir netinkamų finansuoti išlaidų sąrašo, tinkamos visos išlaidos, kurios būtinos veiklai vykdyti. Paskolos lėšos taip pat gali būti panaudotos investicijoms (be kitų investicijų, ir žemei, biologiniam turtui) bei apyvartiniam kapitalui.

Jauniesiems ūkininkams parama neapsiriboja tik įsikūrimo išmoka. Perimti ūkius jaunieji ūkininkai skatinami ir per kitas Strateginio plano priemones, nes kitose priemonėse (pvz., priemonėse „Smulkių-vidutinių ūkių plėtra“, „Investicijos į žemės ūkio valdas“) pareiškėjams jauniesiems ūkininkams (iki 40 m. amžiaus) taikomas didesnis paramos intensyvumas, skiriami papildomi atrankos balai.

Jauniesiems ūkininkams palanki ir tiesioginių išmokų sistema: Lietuvoje ūkininkai gauna ir jauniesiems ūkininkams skirtas tiesiogines išmokas už pirmus 70 ha, mokant apie 130–140 Eur/ha.

Ūkių perėmimo tema nėra nauja. 2018 m. buvo parengtos Nereikšmingos (de minimis) pagalbos teikimo asmenims, perkantiems turtą pirminei žemės ūkio produktų gamybai vykdyti, taisyklės (2018 m. balandžio 19 d. žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-237), kurių tikslas – sudaryti palankesnes sąlygas fiziniams ir juridiniams asmenims įsigyti turtą pirminei žemės ūkio produktų

gamybai vykdyti, kitam žemės ūkio veikla užsiimančiam fiziniam asmeniui nusprendus parduoti visą ar didžiąją dalį savo su žemės ūkio veiklos vykdymu susijusio turto. Pagal šias taisykles asmenims, perkantiems turtą pirminei žemės ūkio produktų gamybai vykdyti, kompensuojama 60 proc. (asmenims, ne vyresniems kaip 40 metų amžiaus, – 80 proc.) sumokėtų paskolų palūkanų ir garantijos atlyginimo, kai naudojamasi finansų įstaigos paslaugomis, bei įsigyjamo turto nepriklausomo vertintojo vertinimo išlaidų. Pagal šią priemonę iki šiol paramos niekas nesikreipė.

Dėl minimo Prancūzijos pavyzdžio norime pakomentuoti, kad pagal turimą informaciją Prancūzijoje, kaip ir Lietuvoje, parama Strateginio plano lėšomis teikiama ūkininkų įsikūrimui, o ne ūkių perdavimui. Ūkių perdavimas ar perėmimas nėra Strateginio plano objektas. Ūkių perdavimui Prancūzijoje naudojama valstybės pagalbos schema, kuri labiau skirta padėti ir paremti ūkininkus perdavimo ir parėmimo procese: tai pirmiausia ūkininkų konsultavimas, pagalba jiems ruošiantis ūkių perėmimui, tinklo kūrimas, norinčiųjų perimti ir perduoti ūkius susitikimai ir kt.

Apibendrindami paaiškiname, kad ūkių perdavimo galimybės buvo nagrinėjamos ir anksčiau, tačiau tam Lietuvoje nėra sukurta teisinė bazė. Ūkių perdavimas nėra Strateginio plano objektas. Visgi Strateginio plano priemonėje „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ yra sudarytos galimybės įsigyti visas veiklos vykdymui reikalingas investicijas (tiek naujas, tiek naudotas), tik kaip atskiras investicijas, o ne visą ūkį kaip vienetą.

1.2. Dėl SP intervencinės priemonės „Gyvūnų gerovė“:

1.2.1. Galimybę pretenduoti į paramą turėtų visi galvijų augintojai, nepriklausomai nuo laikomų pieninių ir (ar) mėsinių galvijų skaičiaus;

Nuostata, kad pareiškėjas paraiškos pateikimo dieną privalo turėti tiek sutartinių gyvulių (toliau –SG), kad susumavus SG ekologinės sistemos išmokų dydžius, kuriems bus taikomi aukštesni gyvūnų gerovės standartai pagal Priemonės veiklą, ekologinės sistemos išmokų suma viršytų 100 Eur sumą, buvo priimta bendru sutarimu Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos kolegijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2022 m. vasario 9 d. įsakymu Nr. 3D-84 „Dėl Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos kolegijos sudarymo ir jos darbo reglamento patvirtinimo“ (toliau – Kolegija), dalyvaujant žemdirbių organizacijų atstovams. Norint panaikinti šį reikalavimą reiktų aptarti Kolegijoje ir tik Kolegijai pritarus keisti Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginį planą.

1.2.2. Panaikinti reikalavimus siųsti nuotraukas per „NMA agro“ programą ir žurnalo pildymą, kadangi Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba (toliau – VMVT) atlieka tokias patikras;

2024 m. balandžio 3 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-271 „Dėl žemės ūkio ministro 2023 m. kovo 30 d. įsakymo Nr. 3D-190„Dėl Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano intervencinės priemonės „Gyvūnų gerovė“ veiklos „Parama už galimybę pieniniams galvijams išeiti į ganyklas, įtraukiant jų ganymą laukuose šiltuoju metų laiku“ ir veiklos „Parama už galimybę galvijams laisvai išeiti į atvirą erdvę, ganyklas“ įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ patvirtintose taisyklėse padarytais pakeitimais nustatyta, kad Bandų ganymo žurnalo Ūkinių gyvūnų registre nebereikia pildyti, tik deklaruojant plotus ir gyvulius Paraiškų priėmimo informacinėje sistemoje (PPIS) nurodyti priemonės „Gyvūnų gerovė“ veiklos sritį, bandos numerį, ganiavos laiką (ne anksčiau, kaip gegužės 15 d.) ir įsipareigotą ganyti ar išleisti ganytis SG skaičių.

Dėl NMA agro programos – tai galėtų būti alternatyva patikroms vietoje, kaip nuotolinė patikra, kad VMVT netrukdytų ūkininko ūkyje, bet to, ir nėra numatyta žemės ūkio ministro 2023 m. kovo 30 d. įsakyme Nr. 3D-190 „Dėl Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano intervencinės priemonės „Gyvūnų gerovė“ veiklos „Parama už galimybę pieniniams galvijams išeiti į ganyklas, įtraukiant jų ganymą laukuose šiltuoju metų laiku“ ir veiklos „Parama už galimybę galvijams laisvai išeiti į atvirą erdvę, ganyklas“ įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – taisyklės), ir ūkininkas galėtų pasirinkti savanoriškai.

1.2.3. Siūlome keisti sankcijų taikymo metodą – nustačius neatitikimus, kompensacinė išmoka būtų mažinama tiek procentų, kiek procentų realiai mažiau rasta ganomų ganyklose / išleistų ganytis į mociono erdvę galvijų;

Taip ir numatyta taisyklėse, patvirtintose naujausiu įsakymo Nr. 3D-190 keitimu – 2024 m. rugpjūčio 1 d. ministro įsakymas Nr. 3D-573, kuriuo nustatoma, kad: „17.2. nustačius mažesnį ganomų ganyklose / išleistų ganytis į atvirą erdvę / diendaržį / ganyklą SG skaičių, nei įsipareigotą Paraiškoje, ekologinės sistemos išmokos mokamos už patikros metu nustatytą SG skaičių ir papildomos sankcijos pareiškėjui netaikomos;“

1.2.4. Numatyti, kad parama būtų mokama už realizuotas kiaules, kurios išaugintos 20 proc. ir mažesniu tankiu;

Numatant galimybę už faktą imti realizuotas kiaules paramos pobūdis pasikeistų į susietąją su gamyba paramą, o tai prieštarautų Pasaulio prekybos organizacijos sutarčiai, kurios laikosi visa ES ir stengiasi tiesiogines išmokas atskirti nuo gamybos, išskyrus tą paramą, kuri yra susietoji.

1.2.5. Numatyti, kad būtų reikalaujama deklaruoti tik išvežimo dieną išvežtų ūkinių gyvūnų skaičių;

Pagal Ūkinių gyvūnų laikymo vietų registravimo ir jose laikomų ūkinių gyvūnų ženklinimo ir apskaitos tvarkos aprašo, patvirtinto 2003 m. birželio 16 d. įsakymu Nr. 3D-234 „Dėl Ūkinių gyvūnų laikymo vietų registravimo ir jose laikomų ūkinių gyvūnų ženklinimo ir apskaitos tvarkos aprašo patvirtinimo“, 54 punktą, kiaulių laikytojai bent vieną kartą per einamųjų metų kiekvieno ketvirčio pirmąjį mėnesį (atitinkamai sausio, balandžio, liepos ir spalio mėn.) privalo Registrui teikti duomenis apie laikomą kiaulių skaičių, tačiau galima ir dažniau.

1.2.6. Peržiūrėti kompensacijų išmokėjimo laikotarpius, pvz., kad kiaulių augintojai į paramą galėtų pretenduoti po daugiau nei 1 metų;

Į šį pageidavimą atsižvelgti nėra galimybės, nes kiekvieniems metams yra numatytas pinigų kiekis ir finansiniai metai persidengti negali.

1.2.7. Atsisakyti gardų ploto vertinimo nuotoliniu būdu ir numatyti, kad VMVT atliktų patikras vietoje, siekiant išvengti sisteminio duomenų vertinimo ir (ar) skaičiavimo klaidų.

Šiuo metu galiojančiose Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano intervencinės priemonės „Gyvūnų gerovė“ veiklos „Parama už geresnes naminių paukščių (broilerių, kalakutų ir vištų dedeklių) laikymo sąlygas ir sveikatingumo didinimą“ ir veiklos „Parama už 20 proc. didesnio laikymo ploto užtikrinimą penimoms kiaulėms“ įgyvendinimo taisyklėse, patvirtintose 2023 m. balandžio 4 d. įsakymu Nr. 3D-217 „Dėl Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano intervencinės priemonės „Gyvūnų gerovė“ veiklos „Parama už geresnes naminių paukščių (broilerių, kalakutų ir vištų dedeklių) laikymo sąlygas ir sveikatingumo didinimą“ ir veiklos „Parama už 20 proc. didesnio laikymo ploto užtikrinimą penimoms kiaulėms“ įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. balandžio 5 d. Nr. 218 nutarime „Dėl valstybės institucijų ir įstaigų, savivaldybių ir kitų juridinių asmenų, atsakingų už Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano įgyvendinimą, paskyrimo“ yra numatyta, kad Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba atsakinga už Nacionalinės mokėjimo agentūros atrinktų ūkio subjektų, siekiančių gauti klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos išmokas pagal Strateginio plano tiesioginių išmokų intervencinę priemonę „Gyvūnų gerovė“, patikrų vietoje dėl atitikties žemės ūkio ministro patvirtintiems aukštesniems ūkinių gyvūnų gerovės reikalavimams atlikimą ir informacijos pateikimą Žemės ūkio duomenų centrui ir patikros nuotoliniu būdu nėra privalomos.

1.3. Dėl SP intervencinės priemonės „Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu“ :

1.3.1. Numatyti, kad priemonėje galėtų dalyvauti ir ekonominę gamybą vykdantys subjektai.

Dalyvaudami ekologinėje sistemoje „Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu“ ekologinės gamybos ūkiai neprisiimtų aukštesnių įsipareigojimų nei jų jau vykdoma veikla pagal Ekologinės gamybos taisykles (reglamentas (ES) 2018/848).

1.4. Dėl SP intervencinės priemonės „Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema“:

1.4.1. Numatyti, kad tinkamu paramai plotu, už kurį būtų mokamos išmokos, būtų laikomas ne mažesnis kaip 0,1 ha.

SP III keitimu pagal šios priemonės veiklą „EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas“ mažiausias remtinas plotas yra keičiamas iš 1 ha į 0,5 ha. Bendras ne mažesnis kaip 0,5 ha tinkamas pagal šią veiklą naudmenų plotas gali būti sudarytas iš ne mažesnių kaip 0,1 ha ploto laukų.

1.5. Dėl SP intervencinės priemonės „Parodomieji projektai ir informavimo veikla“:

Informuojame, kad Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano intervencinės priemonės „Parodomieji projektai ir informavimo veikla“ įgyvendinimo taisyklių[1] pakeitimo projektas patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2024 m. rugpjūčio 16 d. įsakymu Nr. 3D-586 (toliau – taisyklės 1) ir šiuo metu patvirtintos tinkamumo sąlygos bei reikalavimai paramai gauti jau galioja.

Atkreipiame dėmesį, kad 2024 m. rugpjūčio 28 d. rašte Nr. 1.03-0317 (toliau – Raštas), taip pat 2024 m. rugpjūčio 22 d. rašte Nr. 1.0313 „Dėl teisės akto projekto Nr. 24-11260(2)“ pateiktos pastabos ir pasiūlymai yra identiški Jūsų 2024 m. liepos 10 d. rašte Nr. 1.03-0288 „Dėl teisės akto projekto Nr. 24-11260“ teiktiems pasiūlymams ir pastaboms, kurie buvo išanalizuoti ir su Jumis aptarti telefoninio pokalbio metu. Ateityje, ketindami keisti šiuo metu galiojančias taisykles 1, Jūsų Raštu pateiktas pastabas įvertinsime pakartotinai.

1.6. Dėl SP intervencinės priemonės „Mokymai ir įgūdžių įgijimas“:

Informuojame, kad Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano intervencinės priemonės „Mokymai ir įgūdžių įgijimas“ įgyvendinimo taisyklių[1] pakeitimo projektas patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2024 m. liepos 23 d. įsakymu Nr. 3D-545 (toliau – taisyklės 2) ir šiuo metu patvirtintos tinkamumo sąlygos bei reikalavimai paramai gauti jau galioja.

Atkreipiame dėmesį, kad Rašte pateiktos pastabos ir pasiūlymai yra identiški Jūsų 2024 m. liepos 9 d. rašte Nr. 1.03-0287 „Dėl strateginio plano intervencinės priemonės „Mokymai ir įgūdžių įgijimas“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimo projekto“ teiktoms pastaboms ir pasiūlymams, kurie buvo išanalizuoti ir su Jumis aptarti 2024 m. liepos 17 d. nuotolinio pasitarimo metu. Ateityje, ketindami keisti šiuo metu galiojančias taisykles 2, Jūsų Raštu pateiktas pastabas ir pasiūlymus įvertinsime pakartotinai.

1.7. Dėl SP intervencinės priemonės „Investicijos į žemės ūkio valdas“:

1.7.1. Siūlome išplėsti tinkamų išlaidų sąrašą, nurodant, kad drėkinimo sistemos daržininkystės ūkiuose yra tinkamos išlaidos;

Pažymime, kad pagal Strateginį planą išlaidos drėkinimui yra finansuojamos, bet tik tuo atveju, kai joms naudojamas lietaus vanduo. Vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/2115, kuriuo nustatomos valstybių narių pagal bendrą žemės ūkio politiką rengtinų strateginių planų (BŽŪP strateginių planų), finansuotinų iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP), rėmimo taisyklės ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1305/2013 ir (ES) Nr. 1307/2013, 74 straipsniu, investicijos į drėkinimą remiamos tik tuo atveju, jei valstybė narė pateikia Komisijai upės baseino valdymo planą, kaip numatyta Direktyvoje 2000/60/EB, kuris turi apimti visą teritoriją, kurioje numatyta vykdyti investicijas, taip pat apima ir kitas teritorijas, kurių aplinkai investicijos gali turėti įtakos. Rengiant Strateginį planą nebuvo identifikuotas poreikis upės baseino valdymo plano parengimui.

1.7.2. Atsisakyti bendrų prioritetinių balų ir nustatyti kiekvienam sektoriui, atsižvelgiant į konkretaus sektoriaus specifiką, prioritetinius balus;

Norime pastebėti, kad šis pasiūlymas yra neaktualus, kadangi šiuo metu pagal intervencinę priemonę jau vykdoma projektų atranka pagal atitinkamam žemės ūkio sektoriui nustatytus atrankos kriterijus, taip pat projektų pirmumo eilės sudaromos pagal atitinkamus žemės ūkio sektorius ir taip sudaryta galimybė ūkiams konkuruoti sektoriaus ribose. Paramos lėšos paskirstytos krepšeliais atitinkamiems žemės ūkio sektoriams (pieninei galvijininkystei, mėsinei gyvulininkystei, sodininkystei, uogininkystei, daržininkystei ir kitiems augalininkystės sektoriams). Dar labiau smulkinti lėšų paskirstymą sektoriams ir atrankos kriterijų nustatymą smulkesniems sektoriams didintų biurokratinę naštą ES lėšų panaudojimui ir mažintų lėšų panaudojimo efektyvumą.

1.7.3. Siūlome į šią priemonę įtraukti komposto ir biologinių tręšimo produktų gamybą.

Apgailestaujame, kad komposto ir biologinių tręšimo produktų gamybos negalime įtraukti į šią intervencinę priemonę, kadangi pagal SP nustatytą reikalavimą, parama teikiama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priedą žemės ūkio produktų gamybai ir valdoje pagamintiems produktams apdoroti ir (arba) perdirbti. Kompostas ir biologiniai tręšimo produktai nepatenka į Europos Sąjungos veikimo sutarties I priedą, todėl jiems parama pagal šią intervencinę priemonę neteikiama.

1.8. Dėl SP intervencinės priemonės „Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas“:

1.8.1. Numatyti 3 atskirus priemonės paramos krepšelius: 1) investicijos į mėšlo ir srutų tvarkymo sistemas; 2) investicijos į biodujų jėgainių įrengimą; 3) investicijos į ūkinių gyvūnų gerovės užtikrinimo technologijas;

Atkreipiame Jūsų dėmesį, kad šiam pasiūlymui įgyvendinti tektų iš esmės keisti Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano (toliau – Strateginis planas) intervencinės priemonės „Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas“ įgyvendinimo principą, numatytą šios intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse, patvirtintose žemės ūkio ministro 2023 m. birželio 27 d. Nr. 3D-425 įsakymu „Dėl Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano intervencinės priemonės „Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas“ įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – taisyklės). Pagal šiuo metu galiojančią taisyklių redakciją viename projekte pareiškėjas šalia privalomos pirmosios veiklos (pagal taisyklių 12.1.p. – ŠESD ir (ar) amoniako išmetimus mažinančių bei oro kokybę gerinančių technologijų diegimas ūkyje) turi galimybę įgyvendinti ir vieną arba abi papildomas veiklas (pagal taisyklių 12.2. p. – biodujų gamyba iš gyvulininkystės ūkyje susidarančio mėšlo ir kitų biologiškai skaidžių žemės ūkio atliekų, pagal taisyklių 12.3 p. – investicijos į perėjimą prie aukštesnių nei pareiškėjui privalomi ūkinių gyvūnų gerovės reikalavimų). Kadangi šioje intervencinėje priemonėje nėra taikoma atranka (pagal taisyklių 38 p.), išskaidžius paramą į tris paramos krepšelius, vietoj vieno kvietimo teikti paramos paraiškas tektų organizuoti tris atskirus ribotos trukmės kvietimus, kurių kiekvienas būtų stabdomas skirtingu laiku, pasiekus tam paramos krepšeliui skirtą sumą. Tikėtina, jog tokie pokyčiai ne tik padidintų administracinę naštą Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos, bet ir suklaidintų dalį pareiškėjų, kurie jau yra pakankamai gerai susipažinę ir įpratę prie šios intervencinės priemonės specifikos, t. y. pareiškėjai nebegalės būti užtikrinti, kad gaus paramą daugiau nei vienoje pasirinktoje veikloje.

Nepaisant pirmiau išsakytų abejonių, galima tolesnė diskusija, kokio konkrečiai poveikio šiuo pasiūlymu siekiama ir ieškoti kompromisinio sprendimo, kaip tai įgyvendinti.

1.8.2. Išplėsti investicijas, numatant galimybę investuoti į organinės anglies gamybą;

Pažymime, kad Lietuvos žemės ūkio ir kaimo ekonominės, socialinės ir aplinkosauginės situacijos vertinime, kuriuo remiantis buvo rengiamas Strateginis planas, nebuvo identifikuota organinės anglies gamybos svarba siekiant tvaresnio mėšlo panaudojimo ar žiedinės ekonomikos skatinimo Lietuvos žemės ūkyje. Atitinkamai nėra suformuluotas ir poreikis Strateginio plano kontekste skatinti organinės anglies gamybą. Strateginio plano intervencinė priemonė „Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas“ ir taip pasižymi aukštu populiarumu tarp pareiškėjų: per 2023–2024 m. pagal šią intervencinę priemonę jau yra skirta paramos už 22,7 mln. eurų (tai sudaro 44 proc. visam 2023–2027 metų laikotarpiui skirtų lėšų). Taigi, organinės anglies gamybos įtraukimas į šia

intervencine priemone remiamų investicijų sąrašą, sumažintų galimybes ūkiams pasinaudoti parama jau pasiteisinusių tvarumui skirtų investicijų diegimui.

Siekiant nuosekliai skatinti inovacijas tvarumo srityje, galima platesnė diskusija (įtraukiant ir mokslininkus) apie organinės anglies gamybos naudą ir paramos jai galimybes. Tačiau atkreipiame Jūsų dėmesį, kad pagal Strateginį planą parama organinės anglies gamybai (kuri nepatenka į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede išvardytų produktų sąrašą) galėtų būti skiriama tik tuo atveju, jei pagaminta organinė anglis būtų sunaudojama ūkio vidaus reikmėms (ne pardavimui).

1.8.3. Papildyti, kad pareiškėjais gali būti ir mokslo institucijos, kurios turi bandomuosius ūkius, tačiau jiems nebūtų taikomas reikalavimas turėti ne mažiau kaip 50 proc. pajamų iš žemės ūkio veiklos.

Pažymime, kad Lietuvos žemės ūkio ir kaimo ekonominės, socialinės ir aplinkosauginės situacijos vertinime, kuriuo remiantis buvo rengiamas Strateginis planas, nebuvo identifikuotas bandomųjų ūkių poreikis investuoti į klimato kaitos švelninimo, atsinaujinančios energijos gamybos ar gyvūnų gerovės technologijas. Strateginio plano intervencinės priemonės „Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas“ tikslas yra skatinti tvarią žemės ūkio produktų gamybą, remiant investicijas, kuriomis prisidedama prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, taip pat prie atsinaujinančiosios energijos gamybos ir aukštesnių gyvūnų gerovės standartų. Kadangi dalis bandomųjų ūkių yra ne atskiri vienetai, o veikia kaip sudėtinė mokslo arba mokymo įstaigos dalis, jie nėra orientuoti tik į gamybą (kaip ir nurodote rašte, jiems sudėtinga tenkinti sąlygą turėti ne mažiau kaip 50 proc. pajamų iš žemės ūkio veiklos), tokių ūkių įtraukimas į galimų pareiškėjų sąrašą neatitiktų Strateginio plano intervencinės priemonės tikslo. Be to, naujo tipo pareiškėjo įtraukimas, tikėtina, neturėtų reikšmingos įtakos šios ir taip populiarios intervencinės priemonės rezultatų pasiekimui.

Tačiau atkreipiame dėmesį, kad tuo atveju, jei bandomieji ūkiai yra orientuoti į gamybą, t. y. gauna ne mažiau kaip 50 proc. pajamų iš žemės ūkio veiklos, yra tinkami pareiškėjai.

Be to, Strateginiame plane bandomiesiems ūkiams yra sudarytos galimybės dalyvauti kitose, ne į gamybą, o į tvarumo inovacijas orientuotose intervencinėse priemonėse, kaip, pvz., KP22eip – Europos inovacijų partnerystė žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje.

1.9. Dėl SP intervencinės priemonės „Labai smulkių ūkių plėtra“:

1.9.1. Išplėsti paramos gavėjų sąrašą, nustatant, kad tinkamais būtų laikomi ir pagal partnerystės sutartį veikiantys subjektai, bei pripažinti žemės ūkio kooperatyvai;

Pažymime, kad SP intervencinės priemonės ,,Labai smulkių ūkių plėtra“ įgyvendinimo taisyklėse jau yra nustatyta, kad pareiškėjais gali būti tiek fiziniai asmenys, įregistravę žemės ūkio valdą ir ūkininko ūkį, tiek ir juridiniai asmenys, įregistravę žemės ūkio valdą. Taip pat ir pripažinti žemės ūkio kooperatyvai (jiems netaikomas žemės ūkio valdos reikalavimas). Paraiškos taip pat gali būti teikiamos su partneriais, jungtinės veiklos sutarties pagrindu. Pažymėtina, kad priemone skatinama partnerystė (paraiškų teikimas su partneriais), už tai skiriami atrankos balai, taip pat projektą įgyvendinant su partneriais galima tikėtis ir didesnės paramos sumos, siekiančios iki 100 000 Eur.

1.9.2. Numatyti, kad kolektyvinės išlaidos būtų skiriamos atsižvelgiant į paramos gavėjų investicijas, o ne siejamos su paramos gavėjo ūkio dydžiu;

SP laikotarpiu valdų priemonių architektūra sudaryta taip, kad skirtingų dydžių ūkiai, teikdami paramos paraiškas, konkuruoja tarpusavyje, t. y. stambūs konkuruoja su stambiais, smulkūs su smulkiais, tokiu būdu kiekvienai grupei galima taikyti ir tikslingesnius paramos teikimo reikalavimus / sąlygas. Dėl kolektyvinių investicijų įgyvendinimo, pažymėtina, kad jos gali būti įgyvendintos visose trijose valdų priemonėse ,,Investicijos į žemės ūkio valdas“, ,,Smulkių - vidutinių ūkių plėtra“ bei ,,Labai smulkių ūkių plėtrai“, t. y. nepriklausomai nuo turimo ūkio dydžio. Taip pat pažymėtina, kad už kolektyvinių investicijų įgyvendinimą nurodytose valdų priemonėse suteikiami atrankos balai.

1.9.3. Siūlome kompensuoti paramą su PVM;

Dėl siūlymo paramos lėšomis finansuoti pridėtinės vertės mokestį (toliau – PVM) pažymime, kad Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/1060 nuostatose PVM priskirtas prie netinkamų finansuoti išlaidų, išskyrus taikomas išimtis, kad PVM nėra tinkamas finansuoti paramos lėšomis, nurodyta ir SP administravimo taisyklių nuostatose, tačiau pažymėtina, kad paramos gavėjai, kurie yra registruoti PVM mokėtojais, turi galimybę susigrąžinti PVM (įtraukiant į PVM atskaitą). Taip pat pažymėtina, kad jei PVM būtų finansuojamas paramos lėšomis, galėtų kilti rizika dėl PVM dvigubo finansavimo.

1.9.4. Numatyti, kad pareiškėjas galėtų įsipareigoti vykdyti supaprastintą buhalterinę apskaitą, pildant pinigų kasoje, mokėjimo paslaugų tiekėjo sąskaitose, pirkimų ir pardavimų apskaitos žurnalą („žaliasis žurnalas“).

Dėl siūlymo pareiškėjams sudaryti galimybę tvarkyti supaprastintą buhalterinę apskaitą pažymime, kad priemonės įgyvendinimo taisyklėse nustatytas reikalavimas buhalterinę apskaitą tvarkyti dvejybinio įrašo būdu tik pradedant kontrolės laikotarpio metais, einančiais po projekto įgyvendinimo metų, t. y. pareiškėjai dar turės laiko tam pasirengti. Taip pat pradedant projekto kontrolės laikotarpio metais paramos gavėjai / partneriai turės atitikti ekonominio gyvybingumo rodiklius ir jų kritines reikšmes, nustatytas Ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklėse, dėl to dvejybinės apskaitos tvarkymas bus būtinas norint atlikti rodiklių reikšmių paskaičiavimus. Pažymėtina ir tai, kad remiantis SP nuostatomis, priemone remiami perspektyvūs ūkiai, kurie siekia pagerinti valdos rezultatus, labiau orientuotis į rinką, dėl to dvejybinė apskaitos sistema yra būtina siekiant ūkių tolesnės plėtros, teisingų valdymo sprendimų. Taip pat pažymėtina, kad visuotinai pabrėžiamas siekis paramos lėšas skirti gaminantiems ūkiams, o ne ,,sofos“ ūkininkams, dėl to reikalavimas tvarkyti buhalterinę apskaitą dvejybinio įrašo būdu įgyvendinus projektą prisideda prie tikrųjų gamintojų rėmimo.

1.10. Dėl SP intervencinės priemonės „Smulkių – vidutinių ūkių plėtra“:

1.10.1. Supaprastinti priemonės administravimą, numatant, kad tokio pobūdžio projektų įgyvendinimui užtektų supaprastintos paraiškos ir nereikėtų verslo plano;

Kartu su paraiška pateikiamame verslo plane pateikiamos prielaidos, finansinės prognozės, kurios reikalingos ekonominio gyvybingumo rodikliams paskaičiuoti, todėl visiškai atsisakyti verslo plano nėra galimybių, tačiau atsižvelgiant į Jūsų pasiūlymą galima svarstyti galimybę kitų metų paraiškų pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano intervencinę priemonę „Smulkių-vidutinių ūkių plėtra“ kvietimui (šiemet paraiškos priimamos rugsėjo 2 d. – spalio 31 d.) taikyti supaprastintą tvarką, mokant mažesnę paramos sumą ir verslo planą integruoti į paraišką. Už paraiškų ir verslo planų formų rengimą ir tvirtinimą atsakinga Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos.

1.10.2. Išplėsti paramos gavėjų sąrašą, numatant, kad pareiškėjais būtų laikomi ir jungtinės veiklos pagrindu veikiantys žemės ūkio subjektai;

Norime pastebėti, kad šis pasiūlymas yra neaktualus, kadangi šiuo metu galiojančiose priemonės įgyvendinimo taisyklėse nustatyta, kad paramos paraiška gali būti teikiama su partneriu; pareiškėjas ir partneris (-iai) turi būti pasirašę bendrą jungtinės veiklos sutartį, sudarytą laikantis pagrindinių geros partnerystės principų.

1.10.3. Išplėsti tinkamų finansuoti išlaidų sąrašą – laistymo/drėkinimo sistemos, apsaugos nuo laukinių gyvūnų daromos žalos priemonės.

Norime pastebėti, kad pagal šią Strateginio plano intervencinę priemonę išlaidos drėkinimui yra nefinansuojamos, išskyrus drėkinimo sistemas, kurioms naudojamas lietaus vanduo. Vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/2115, kuriuo nustatomos valstybių narių pagal bendrą žemės ūkio politiką rengtinų strateginių planų (BŽŪP strateginių planų), finansuotinų iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP), rėmimo taisyklės ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1305/2013 ir (ES) Nr. 1307/2013, 74 straipsniu, investicijos į drėkinimą remiamos tik tuo atveju, jei valstybė narė pateikia Komisijai upės baseino valdymo planą, kaip numatyta Direktyvoje 2000/60/EB, kuris turi apimti visą teritoriją, kurioje numatyta vykdyti investicijas, taip pat apima ir kitas teritorijas, kurių aplinkai investicijos gali turėti įtakos. SP rengimo metu toks planas nebuvo parengtas.

Apsaugos nuo gyvūnų priemones galima įsigyti pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano intervencinę priemonę „Apsaugos priemonės nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos“.

Ministerija svarstys galimybę kitų metų paraiškų kvietimui patikslinti tinkamų finansuoti išlaidų sąrašą, nurodant, kad gali būti remiamos apsaugos priemonės nuo laukinių gyvūnų daromos žalos.

1.11. Dėl SP intervencinės priemonės „Pasėlių ir augalų draudimo įmokos kompensacija“:

1.11.1. Išplėsti rizikų sąrašą, sudarant palankias sąlygas pareiškėjams gauti draudimo kompensacijas ne tik dėl sausros ir įšalimo, bet įtraukti ir krušą, liūtis, audras ir kitus stichinius, katastrofinius meteorologinius ir hidrologinius reiškinius;

Suprantame Jūsų rūpestį dėl rizikų valdymo, susijusio su meteorologiniais reiškiniais, auginant pasėlius ir augalus. Pažymime, kad augalų ir pasėlių draudimo įmokų dalinio kompensavimo priemone, finansuojama Europos Sąjungos lėšomis pagal įgyvendinimo taisykles, patvirtintas žemės ūkio ministro 2023 m. rugpjūčio 1 d. įsakymu Nr. 3D-513 „Dėl Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano intervencinės priemonės „Pasėlių, augalų ir gyvūnų draudimas“ veiklos „Pasėlių ir augalų draudimo įmokos kompensacija“ įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – SP taisyklės), kompensuojamos draudimo įmokos už iššalimo ir stichinės sausros rizikas, o už krušos, audros, liūties, šalnos, ilgalaikio lietaus ir kt. rizikas draudimo įmokų dalinis kompensavimas papildomai finansuojamas valstybės biudžeto lėšomis pagal priemonės įgyvendinimo taisykles, patvirtintas žemės ūkio ministro 2009 m. balandžio 10 d. įsakymu Nr. 3D-236 „Dėl Draudimo įmokų dalinio kompensavimo taisyklių patvirtinimo“. Manome, kad tiek Europos Sąjungos lėšomis, tiek papildomai valstybės biudžeto lėšomis finansuojama parama yra vienas iš būdų sumažinti nuostolių riziką ir apsisaugoti nuo nepastovių ir nenuspėjamų gamtinių sąlygų daromos žalos, kuri motyvuoja ūkius drausti pasėlius, nes apsidraudusieji gali susigrąžinti didžiąją dalį draudimo įmokos sumos. Atkreiptinas dėmesys, kad parama mokama neatsižvelgiant į tai, ar draudžiamasis įvykis įvyko. Todėl manome, kad išplėsti SP taisykles kitomis rizikomis, susijusiomis su meteorologiniais reiškiniais, nėra tikslinga.

Panaikinti perteklinį reikalavimą, kad paramos paraiška ir susiję dokumentai privalo būti pasirašomi kvalifikuotu elektroniniu parašu;

Atkreipiame dėmesį, kad pagal SP taisyklių 25 punkto nuostatas paramos paraiška ir susiję dokumentai gali būti teikiami savivaldybei dviem būdais: patvirtinti pareiškėjo kvalifikuotu elektroniniu parašu, kai siunčiama el. paštu, arba asmeniškai, per kurjerį ar registruota pašto siunta, kiekvieną paramos paraiškos lapą patvirtinant pareiškėjo parašu.

Taip pat, atkreipiame dėmesį, kad elektroniniu parašu galima pasirašyti elektroninį dokumentą ir, pasinaudojus elektroninėmis paslaugomis, teikti valstybės institucijoms, pasinaudoti elektroninėmis paslaugomis, tokiu būdu sutaupyti laiko ir sumažinti išlaidas. Kvalifikuotu elektroniniu parašu pasirašytas dokumentas viena parašo žyma yra pasirašomas bendra apimtimi, todėl kiekvieno puslapio šiuo atveju pasirašyti nereikia.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, ir į tai, kad paraiškos dokumentų, pasirašytų kvalifikuotu elektroniniu parašu, teikimas yra vienas iš teikimo savivaldybei būdų, manome, kad nėra tikslo naikinti šią nuostatą.

Siekiant sumažinti žemės ūkio subjektams tenkančią administracinę bei finansinę naštą, siūlome tobulinti pasėlių ir augalų draudimo įmokos kompensavimo mechanizmą, analogiškai kaip tai yra pretenduojant gauti lengvatines paskolas pagal kitas SP intervencines priemones.

Pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano investicines priemones lengvatinės paskolos teikiamos siekiant skatinti ūkininkus užsiimti žemės ūkio produktų gamyba ir (arba) perdirbimu, taip pat skatinti jaunųjų ūkininkų įsikūrimą ir taip paspartinti sklandžią kartų kaitą Lietuvos žemės ūkio sektoriuje. Paskolos lėšos privalo būti naudojamos kasdienei ūkio veiklai ir ūkio likvidumui palaikyti, nors negali būti panaudotos perfinansavimui ir kitiems įsipareigojimams grąžinti.

1.12. Dėl SP intervencinės priemonės „Investicijos į melioracijos sistemas“:

1.12.1. Numatyti, kad apribojimas kreiptis paramos tik įgyvendinus ankstesnįjį projektą nubūtų taikomas investuojant į melioracijos sistemas;

Atkreiptinas dėmesys, kad visa intervencinės priemonės veikla skirta investicijoms į melioracijos sistemas – tiek rekonstruojant blogos būklės melioracijos statinius, tiek jiems pritaikant aplinkosauginės priemones. Projektų įgyvendinimui būdingas sezoniškumas ir pakankamai ilga įgyvendinimo trukmė, todėl taikomas apribojimas yra pagrįstas.

Reikia paminėti, kad siekiant sudaryti sąlygas plačiau pasinaudoti ES parama, ūkininkams, dalyvaujantiems intervencinės priemonės „Investicijos į melioracijos sistemas“ veikloje, vadovaujantis Strateginio plano Administravimo taisyklių 124 ir 125 punktų nuostatomis, nedraudžiama teikti paraiškas paramai gauti pagal kitas priemones.

1.12.2. Įtraukti papildomą investiciją – organinės anglies technologijų (filtrų) panaudojimas.

Pažymėtina, kad šiuo klausimu jau esame pasisakę atsakydami į ŽŪR 2023-08-25 raštą Nr. 1.03-0299. Strateginiame plane ir intervencinės priemonės „Investicijos į melioracijos sistemas“ įgyvendinimo taisyklėse (2023 m. rugpjūčio 24 d. Nr. 3D-563) nėra apribojimo drenažu išleidžiamo ar pratekančio melioracijos grioviuose vandens kokybės gerinimui naudoti pažangias technologijas ar medžiagas (taip pat ir organinės anglies (biochar' o) technologijų filtrus, kiek tai tikslinga), kuriomis siekiama užtikrinti tvarią gamtos išteklių (vandens) apsaugą nuo taršiųjų medžiagų išplovimo bei gerinant paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenų teritorijose.

1.13. Visose SP intervencinėje priemonėse atsisakyti privalomųjų komercinių pasiūlymų teikimo, pereinant prie fiksuotų paslaugų/prekių ir darbų įkainių.

Bus peržiūrėtos priemonės ir jose galimos įsigyti investicijos. Populiariausioms investicijoms bus skaičiuojami ir tvirtinami įkainiai.

Siūlymas dėl komercinių pasiūlymų atsisakymo prieštarauja Reg. Nr. 2018/1046 186 str. 3 dalies f) punktas numato, kad tinkamos finansuoti išlaidos, kurias faktiškai patiria naudos gavėjas, yra pagrįstos, pateisinamos ir atitinka patikimo finansų valdymo principą, visų pirma ekonomiškumo ir veiksmingumo požiūriu.

Be to, Lietuva turi patirties dėl EK audito sankcijų, pritaikytų, nustačius išlaidų pagrindimo vertinimo trūkumus, paraiškos vertinimo etape. Šių sankcijų išdavoje Lietuva kreipėsi į Europos teisingumo teismą, ginčydama EK sprendimą, tačiau nesėkmingai (Byla T-603/17). Teismas konstatavo, kad neužtikrinama išlaidų pagrįstumo kontrolė palyginant skirtingus pasiūlymus paraiškų vertinimo metu.

SP AT numatyta, kad investicijų vidutinei rinkos kainai pagrįsti galimi šie būdai:

1) 3 komerciniai;

2) Įkainiai;

3) Iki paraiškos pateikimo atlikti pirkimai.

Vietoj 3 komercinių, su paraiška galima pateikti atliktų pirkimų dokumentaciją.

2. Dėl Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei ūkinius gyvūnus paraiškos ir tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklių:

2.1. Vėlinti Juodojo pūdymo užsėjimo datą iki lapkričio 1 d.;

Juodojo pūdymo užsėjimo datos, numatytos Žemės ūkio naudmenų geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų (GAAB) GAAB6 standarte „Minimali dirvožemio danga siekiant išvengti, kad dirvožemis bus tuščias pažeidžiamiausiu (-iais) laikotarpiu (-iais)“, pavėlinimas iš spalio 1 d. į lapkričio 1 d. jau patvirtintas II Strateginio plano pakeitimu. Perkėlimas į nacionalinę teisę bus atliktas GAAB aprašo keitimu, numatyta įvykdymo data 2024-10-10.

2.2. Sugrąžinti reikalavimą įrodyti žemės ūkio veiklos vykdymo faktą, t. y. turėti registruotos žemės ūkio technikos, gyvulių ar pateikti produkcijos pardavimą įrodančius dokumentus;

Siūlymas neatitinka ES reglamento

Produkcijos pardavimo kriterijus būtų adekvatus ir pritaikomas tik daliai žemės ūkio veiklos vykdytojų – gamintojams, nors ir didintų administracinę naštą. Produkcijos pardavimo kriterijus būtų neįveikiamas užsiimantiems žemės ūkio paskirties žemės geros būklės palaikymu, tai yra laikoma žemės ūkio veikla tiek pagal Reglamentą, tiek pagal Žemės ūkio ir kaimo plėtros įstatymą. Siūlymą

vertiname neatitinkančiu reglamento intencijos ir nuostatų bei keliančiu grėsmę subsidiarumo, asmenų lygiateisiškumo, teisėtų lūkesčių principams. Siūlymas smarkiai didintų administracinę naštą.

2.3. Ūkiams, kurie vykdo pilnavertę sėjomainą, taikyti išimtį dėl negamybinių veiklų privalomo pasirinkimo siekiant atitikti Veiksmingumo ir efektyvumo metodikos reikalavimams;

III SP keitime inicijuotas Veiksmingumo ir efektyvumo metodikos atsisakymas.

2.4. Leisti PPIS keisti pasėlio kodą, atsisakyti paramos, keisti tarpinių pasėlių laukus po paraiškų priėmimo termino, ne tik kai Automatinė laukų nuolatinio stebėjimo sistema (toliau – ALNSIS) nustatė lauko neatitiktį žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijams ar nustatė neatitiktį deklaruotam pasėliui;

Jau taikoma pagal galiojančias Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei ūkinius gyvūnus paraiškos ir tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisykles (TI taisyklės) (93.3 ir 93.5 p.), leidžiama keisti pasėlio kodą iki pavėluotai teikiamų paraiškų laikotarpio pabaigos nekeičiant prašomos paramos sumos netaikant pavėlavimo sankcijų, arba iki rugsėjo 15 d. gali atsisakyti paramos už lauką arba keisti pasėlio kodą ne tik tais atvejais, kai ALNSIS nustatė neatitiktį žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijams arba deklaruotam pasėlio kodui. Keisti tarpinių pasėlių laukus nėra galimybės, kadangi toks keitimas turi įtakos prašomos paramos sumai.

2.5. Suteikti alternatyvą pateikti duomenis elektroniniu paštu, kai yra reikalavimas pateikti duomenis su „NMA agro“ programėle;

Nuotraukas, dokumentus ir pagal šiuo metu galiojančias tiesioginių išmokų taisykles galima pateikti arba elektroniniu paštu į specialiai sukurtas el. pašto dėžutes (posėlis@nma.lt, alnsis@nma.lt ir t.t.), arba naudojantis programa „NMA agro“. Informacija, pateikta programa „NMA agro“, yra patikimesnė. Automatiškai sugeneruojamos nuotraukų koordinatės, vieta, laikas, kada ji padaryta, ir pan., tai užkerta kelią galimam piktnaudžiavimui ir mažina administracinę naštą kontroliuojančioms institucijoms.

2.6. Įtraukti griovių šlaitų priežiūrą į ekoschemą „Kraštovaizdžio elementų priežiūra“;

SP III keitime numatyta nauja intervencinė priemonė „Invazinių augalų plitimo mažinimas melioracijos griovių šlaituose“, kurioje išmokos numatytos už melioracijos griovio šlaito sutvarkymą, siekiant prevenciškai prisidėti prie invazinių rūšių plitimo mažinimo.

Paminėtina, kad klausimas dėl griovių šlaitų priežiūros jau buvo svarstytas, tačiau atsisakyta dėl sudėtingo įbraižymo ir sudėtingos priežiūros (reikėtų nušienauti, iškirsti krūmus ir pan., ką tikrintų NMA).

Be to, galimybės sukurti tokią priemonę buvo derintos ir su Europos Komisija, tačiau buvo gautas neigiamas atsakymas, kadangi abejotina tokios priemonės aplinkosauginė vertė ir jos sąsajos su siektinais aplinkosauginiais tikslais, kurie turėtų viršyti minimalias privalomas paramos sąlygas.

2.7. Numatyti, kad pasėlių deklaravimas būtų vykdomas ne pagal kontrolinio žemės sklypo (KŽS) ribas, bet pagal atitinkamą sklypą, kuriam suteiktas unikalus numeris;

Siūlymo neįmanoma įgyvendinti techniškai, kadangi sklypų ribos, pateikiamos Nekilnojamojo turto kadastro (NTK) ir registro (NTR) duomenų bazėje, dažniausiai jokia forma neatspindi faktinių žemės ūkio naudmenų ar pasėlių informacijos. Taip pat susiduriama su NTK ir NTR nekorektiškais duomenimis. Pagrindinės problemos nagrinėjant NTK ir NTR duomenis yra:

- *Žemės dirbimo faktas nesutampa su kadastrinių sklypų ribomis.*
- *Žemės sklypas įregistruotas NTR (juridinis plotas) ir plotas, įbraižytas NTK (grafinis plotas), nesutampa dėl atliktų žemės sklypo preliminarių matavimų (1389957 sklypams neatitinka plotas juridinis ir grafinis plotas). 2024 m. kovo 28 d. RC duomenimis remiantis sklypai suformuoti remiantis matavimais:*

1453500 kadastriniai
1101862 preliminarūs

- *Žemės sklypo ribos neteisingai įkeltos į (NTK).*
- *Žemės sklypų ribos persidengia tarpusavyje.*

Pažymėtina, kad nekorektiškų NTK ir NTR duomenų tikslinimą turėtų atlikti žemės ūkio veiklos subjektai savo lėšomis.

Siekiant sukurti patikimą žemės ūkio paskirties sklypų identifikavimo sistemą (ŽSIS), kuri yra privaloma Integruotos administravimo ir kontrolės sistemos (IAKS) dalis, nuspręsta deklaravimui remtis Kontroliniais žemės sklypais (KŽS), kurie sudaromi pagal Lietuvos Respublikos teritorijos M 1:5000 skaitmeninį rastrinį ortofotografinį žemėlapį ORT5LT, kurio atnaujinimo ciklas yra 3 metai, po 1/3 šalies teritorijos kasmet bei kitą ortofotografinę, kartografinę medžiagą ir palydovines nuotraukas, atitinkančias ortofotografiniam žemėlapiui keliamus kokybės reikalavimus.

2.8. Siekiant palaikyti pievų gerą agrarinę būklę, leisti žolės smulkinimą ir paskleidimą tame pačiame lauke (mulčiavimą);

Draudimas mulčiuoti šiuo metu yra numatytas tik ekologinėse sistemose, skirtose biologinės įvairovės apsaugai: „Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema“, „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“. Mulčiavimo leidimas nurodytose teritorijose ne tik blogintų pievų gerą agrarinę būklę, bet ir būtų nesuderinamas su ekologinių sistemų tikslais – biologinės įvairovės apsauga. Visose kitose pievose, už kurių priežiūrą mokamos tiesioginės išmokos, mulčiavimas leidžiamas.

2.9. Atsisakyti reikalavimo siųsti nuotraukas per „NMA agro“ programėlę, tais atvejais, kai kontroliuojančios institucijos jau yra atlikę laukų patikras, taip pat numatyti ir kitus alternatyvius nuotraukų pateikimo NMA būdus, pavyzdžiui el. paštu ar pan.;

Nuotraukas, dokumentus ir pagal šiuo metu galiojančias tiesioginių išmokų taisykles galima pateikti arba elektroniniu paštu į specialiai sukurtas el. pašto dėžutes (posėlis@nma.lt, alnsis@nma.lt ir t.t.) , arba naudojantis programa „NMA agro“.

Patikras vietoje NMA atlieka pasibaigus prisiimtų įsipareigojimų laikotarpiui, todėl atvejai, kuomet nuotraukas reikėtų siųsti jau atlikus patikras vietoje, mažai tikėtini. Nuotraukas paprastai reikia siųsti, kuomet norima anksčiau įvykdyti atskirus įsipareigojimus, pvz., išlaikius posėlį 8 sav. jį sutvarkyti anksčiau nei spalio 10d. NMA posėlio išlaikymo patikras vykdo po spalio 10 d.ir pan.

2.10. Atsisakyti popierinių šienavimo žurnalų, kadangi NMA naudoja ALNSIS, pagal kurią stebima, identifikuojama ir vertinama žemės danga remiantis Europos Sąjungos programos „Copernicus“ palydovų „Sentinel“ duomenimis ir jų pagrindu veikiančiais algoritmais ar kitais bent lygiavertės vertės duomenimis;

Popierinių šienavimo žurnalų šiuo metu jau nėra, likę tik elektroniniai ūkio darbų žurnalai, kurie pildomi Paraiškų priėmimo informacinė sistemoje (PPIS). Žurnalas atsirado po audito pastabų ir tai yra įrankis gyvulių (SG) intensyvumui (tankiui) sukontroliuoti. Atliktų ūkio darbų žurnalą nuo 2025 m. deklaravimo metų būtų galima supaprastinti, jei leistume su tais pačiais gyvuliais dalyvauti dviejose ekologinėse sistemose („Gyvūnų gerovė“ ir „Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema“ veikla „Ekstensyvus daugiamečių pievų tvarkymas ganant gyvulius“). Neliktų žurnale stulpelio, kuriame fiksuojama informacija dėl ganomų gyvūnų pagal laukus.

Nacionalinės mokėjimo agentūros administruojama ALNSIS sistema neturi techninių galimybių nustatyti šienavimo terminų, tokio funkcionalumo diegimas, testavimas galėtų užtrukti kelis metus.

2.11. Atsisakyti nelogiško SP kompleksinės ekologinės sistemos veiklose „Kraštovaizdžio elementų priežiūra“, „Trumpaamžių medingųjų augalų juostos“, „Daugiamečių žolių juostos“ nustatyto reikalavimo, pagal kurį daugiau nei 10 ha tinkamo paramai ploto deklaruojantys pareiškėjai privalomai turi užtikrinti, kad atitinkamas deklaruojamų naudmenų plotas būtų ne mažesnis kaip 0,5 ha. Siūlome nustatyti, kad visiems pareiškėjams, nepriklausomai nuo deklaruojamo paramai ploto, būtų taikoma vienoda minimalaus deklaruojamų naudmenų ploto riba, kuri būtų ne mažesnė kaip 0,1 ha;

SP III keitime, ekologinėje sistemoje „Kraštovaizdžio elementų priežiūra“, inicijuotas siūlymas sumažinti mažiausią tinkamą paramai plotą, už kurį mokamos kompensacinės išmokos – ūkiams iki 50 ha nustatyti 0,1 ha tinkamą paramai plotą, o ūkiams, didesniems kaip 50 ha, nustatyti 0,5 ha tinkamą paramai plotą (šiuo metu SP nustatyta: ūkiams iki 10 ha tinkamas paramai plotas 0,1 ha, ūkiams, didesniems nei 10 ha, tinkamas paramai plotas 0,5 ha), pritarus Europos Komisijai, atitinkami pakeitimai atsirastų ir TI taisyklėse (taikymas galimas nuo 2025 m.)

Siūlymas svarstytinas ateityje (SP IV keitimas).

2.12. Atsisakyti perteklinio SP kompleksinės ekoschemos „Veiklos ariamojoje žemėje“ reikalavimo, pagal kurį pareiškėjui nusprendus įgyvendinti gamybinę veikla būtina pasirinkti ir mažiausiai vieną negamybinę veiklą.

SP III keitime inicijuotas Veiksmingumo ir efektyvumo metodikos atsisakymas.

3. Dėl daugiamečių pievų plotų:

Europos Komisijai priėmus papildytą deleguotąjį reglamentą, kurio vienas iš papildymų valstybėms narėms suteikia galimybę netaikyti reikalavimo atkurti daugiametes pievas, Lietuvos ūkininkams šiais metais tokių plotų atkurti nereikėjo. Nepaisant to, 5 proc. daugiamečių pievų pokyčio riba, palyginus su 2018 m. nustatytu referenciniu dydžiu, lieka galioti, tai reiškia, kad ir toliau išlieka įsipareigojimas dėl pievų išlaikymo, o suarus pievas ar pakeitus jų paskirtį ir esant reikalavimui jas atkurti, šias pievas teks atkurti.

Primename, kad suartų pievų atkūrimo problema atsirado uždraudus jų mulčiavimą, todėl galvijų nelaikantiems ūkininkams neliko kito logiško pasirinkimo kaip šias pievas suarti. Šiuo metu padidintomis tiesioginėmis išmokomis siekiama, kad ūkininkai iš arimų jas vėl paverstų į daugiametes pievas. Manytina, kad taip yra kuriamas dirbtinis pievų poreikis, tačiau nėra sprendžiama pagrindinė problema – gyvulininkystės nepatrauklumas.

Daugiamečių pievų atkūrimas įmanomas tik lygiagrečiai skatinant gyvulininkystės ūkius, kurie yra tiesiogiai priklausomi nuo pievų ir ganyklų. Todėl siūlome aktyviau skatinti gyvulininkystę, paremtą ganymu pievose ir žolinių pašarų naudojimu, siekiant išsaugoti bei didinti daugiamečių pievų plotus ir nuo jų priklausomą biologinę įvairovę. Tai reikalautų ne tik išmokų už gyvulius bei ganyklų priežiūrą ir naudojimą peržiūros ir didinimo, bet ir kitų sisteminių sprendimų, pvz., trumpųjų maisto grandinių bei pridėtinės vertės produktų gamybos skatinimo šiame sektoriuje, sudarant galimybes net ir smulkiems gyvulių laikytojams legaliai tiekti gyvulininkystės produktus į rinką. Be kita ko, būtina ieškoti ir alternatyvių žolinės biomasės panaudojimo būdų, pritaikytų Lietuvos sąlygoms.

Siekiant išlaikyti turimas daugiametes pievas bei sprendžiant daugiamečių pievų mažėjimo problemą, SP II keitimu papildytas nauja ekologine sistema „Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra“, skirta daugiamečių pievų įkūrimui ir jų atnaujinimui bei priežiūrai.
Šioje ekologinėje sistemoje numatytos 2 veiklos:

„Ariamosios žemės keitimas daugiametėmis pievomis“(202 Eur/ha), kurioje dalyvaujantys pirmaisiais įsipareigojimų metais į ariamąją žemę turi įsėti daugiametes žoles, kasmet įrengta pieva turi būti prižiūrima ją šienaujant arba ganant ūkinius gyvūnus;

„Daugiamečių pievų išlaikymas ir priežiūra“ (72,70 Eur/ha), kurioje dalyvaujantys pirmaisiais įsipareigojimų metais turi atnaujinti daugiametę pievą žoliniais augalais.

Paminėtina, kad SP II keitime taip pat buvo nustatytos ir maksimalios kompensacinės išmokos visoms ekologinėms sistemoms (įskaitant ir pievų ekologines sistemas), kurios būtų mokamos, jei liktų nepanaudotų lėšų.

Ministerijos kancleris Valdas Aleknavičius

Lina Žebrauskienė, 8 5 239 1392; el. p. lina.zerbrauskiene@zum.lt